

Cuprins

Precizări preliminare	11
Introducere	15
1. Importanța libertății de exprimare în societățile democratice.....	15
2. Precizări cu privire la terminologie	18
I. Cadrul legal internațional	21
1. Caracteristici comune și identificare	21
2. Principalele instrumente adoptate în cadrul Organizației Națiunilor Unite.....	23
2.1. Declarația Universală a Drepturilor Omului.....	23
2.2. Natura juridică și impactul Declarației Universale a Drepturilor Omului	26
2.3. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice	27
2.3.1. Conținutul libertății de opinie și de exprimare	27
2.3.1.1. Libertatea de opinie	30
2.3.1.2. Libertatea de exprimare și mass-media	32
2.3.1.3. Impactul internetului și al mijloacelor tehnice de comunicare.....	33
2.3.1.4. Dreptul de acces la informații.....	35
2.3.1.5. Libertatea de exprimare și drepturile politice	36
2.3.2. Posibilitatea formulării de rezerve.....	37
2.3.3. Relația dintre art. 19 și art. 20 ale Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice – interzicerea propagandei pentru război.....	39
2.3.4. Relația dintre art. 19 și art. 21 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice	44
2.3.5. Receptarea Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice la nivel național.....	45
2.4. Comitetul pentru Drepturile Omului	47
2.5. Raportorul special pentru promovarea și protejarea libertății de opinie și de exprimare	49

2.6. Alte reglementări relevante din cadrul Națiunilor Unite	51
2.6.1. Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială	51
2.6.2. Activitatea UNESCO	56
2.6.3. Reporterii fără frontiere	59
II. Cadrul legal regional de protecție a libertății de exprimare	61
1. Convenția europeană a drepturilor omului	61
2. Reguli generale care guvernează libertatea de exprimare stabilite prin interpretarea de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului a art. 10 din Convenție.....	63
3. Elementele libertății de exprimare.....	65
3.1. Libertatea de a exprima opinii (Libertatea de opinie).....	65
3.2. Libertatea de a răspândi informații și idei (Libertatea de informare).....	67
3.3. Clauza de autorizare a întreprinderilor de radio și televiziune.....	70
3.4. Aplicarea garanțiilor pentru mijloacele de comunicare	71
3.5. Garanțiile art. 10 și dreptul la replică	72
4. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.....	73
5. Surse secundare ale dreptului Uniunii Europene.....	77
6. Convenția americană a drepturilor omului	80
6.1. Aspecte generale. Componente	80
6.2. Dreptul la replică	81
7. Carta africană a drepturilor oamenilor și popoarelor.....	85
7.1. Reglementări.....	85
7.2. Atenția specială acordată statutului jurnaliștilor.....	88
8. Alte reglementări cu caracter regional.....	89
9. Protejarea împotriva încălcărilor comise de persoane private – efect orizontal și obligații pozitive	90
9.1. Conținutul obligațiilor pozitive și al efectului direct.....	90
9.2. Natura încălcării principiului libertății de exprimare	94
III. Comunicarea pe internet, <i>social media</i> și impactul acestora asupra libertății de exprimare.....	97
1. Aplicarea echivalenței normative	97
2. Limite ale echivalenței normative	103

3. <i>Social media</i> și libera circulație a ideilor (<i>free marketplace of ideas</i>)	105
4. Moderarea conținutului online ilicit	115
5. Semnificații juridice pentru <i>like</i> și <i>share</i>	118
IV. Presa și dezbaterile de interes public	120
1. Rolul presei. Îndatoriri și responsabilități.....	120
2. Ce reprezintă interesul public?	125
3. Protejarea presei prin Directiva anti-SLAPP (Directiva împotriva acțiunilor strategice împotriva mobilizării publice)	128
3.1. Scopuri.....	128
3.2. Consacrarea noțiunii	130
3.3. Prevenirea proceselor SLAPP în Statele Unite ale Americii	140
3.4. Directiva anti-SLAPP a Uniunii Europene.....	145
4. Confidențialitatea surselor de informare.....	148
4.1. Protecția împotriva obligării jurnaliștilor de a dezvălui sursele de informare.....	148
4.2. Implicații ale folosirii mijloacelor de supraveghere asupra confidențialității materialelor și a surselor jurnalistice	154
5. Folosirea inteligenței artificiale în detrimentul presei	159
V. Ingerințele în exercitarea libertății de exprimare și condițiile de admisibilitate	162
1. Semnificația termenului „ingerință”	162
2. Legătura dintre ingerințe și marja de apreciere a statelor	163
3. Restricții prealabile asupra exercitării principiului libertății de exprimare	165
4. Interdicția temporară de publicare a unor cărți.....	166
5. Marja națională de apreciere.....	168
5.1. Semnificația noțiunii.....	168
5.2. Natura încălcării principiului libertății de exprimare	170
5.3. Severitatea sancțiunii încălcării principiului libertății de exprimare	171
5.4. Posibilitatea adoptării altor măsuri la nivel național	174

5.5. Atitudinea constantă a autorităților naționale	175
6. Cerințele de compatibilitate ale ingerințelor statului în exercitarea principiului libertății de exprimare.....	175
6.1. Condiția legalității ingerințelor (ingerința să fie prevăzută de lege)	178
6.2. Condiția legitimității ingerințelor	184
6.3. Apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor	189
6.4. Apărarea ordinii și protecția sănătății	192
6.5. Protecția moralei.....	192
6.6. Protecția reputației și a drepturilor altor persoane	193
6.7. Distincția între „declarații de fapt” și „judecăți de valoare”	195
6.8. Presa și protecția informațiilor confidențiale.....	201
6.9. Garantarea autorității și imparțialității puterii judecătorești.....	204
7. Condiția necesității ingerințelor. Principiul proporționalității	210
7.1. Semnificația termenilor „măsuri necesare într-o societate democratică”	210
7.2. Caracterul necesar al restricțiilor în contextul art. 15 din Convenție.....	213
7.3. Semnificația noțiunii „societate democratică”	214
7.4. Aplicarea de sancțiuni penale sau foarte severe pentru articole de presă – un caz special de analiză a proporționalității	217
8. Afectarea dreptului la liberă exprimare și a accesului la informații în timpul pandemiei COVID-19	219
8.1. Suspendarea aplicării Convenției europene a drepturilor omului în temeiul art. 15 din Convenția europeană a drepturilor omului.....	219
8.2. Pandemie și „infodemie” (infodemic)	220
8.3. Instituirea stării de urgență și consecințe asupra libertății de exprimare	221
8.4. Impactul măsurilor naționale asupra garanțiilor dreptului de acces la informații	226
8.4.1. Garanțiile dreptului de acces la informații.....	226

VI. <i>Hate speech</i>	229
1. Semnificația noțiunii.....	229
2. Caracteristici și identificarea discursului urii	242
3. Abordarea Curții Europene a Drepturilor Omului.....	248
3.1. Contextul discursului.....	248
3.2. Conținutul discursului.....	249
3.2.1. Instigarea la ură pe motive de rasă.....	249
3.2.2. Discursul negaționist și revizionist.....	252
3.3. Monopolul Facebook și influența mesajelor diseminate prin intermediul său – de la libertate la instigare la comiterea de genocid.....	256
3.4. Cât de imparțială și eficientă poate fi inteligența artificială în combaterea <i>hate speech</i> ?	262
3.5. Reglementările specifice în spațiul juridic românesc	265
Anexe	267
Bibliografie	322